

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

• HVAR 8 DAG •

ILLUSTRERADT

MAGASIN

STRANDVÅGEN FRÅN DJURGÅRDEN. — AMATÖRFOTO. G. WINGÅRDH, STOCKHOLM.

22:DRÅ ÅRG.

DEN 8 MAJ 1921

N:o 32

Intendenten vid Nordiska muséet fil. d:r Nils Edvard Hammarstedt har nyligen firat sin 60-årsdag och är sålunda, vad antalet lednadsår beträffar, så långt kommen, att han även i detta land kan göra vissa anspråk på att se sina förtjänster uppskattade och att framträda inför offentligheten, utan att behöva befara att tillbakavisas på grund av alltför ringa ålder. Vad nu intendenten Hammarstedt beträffar, kommer han säkerligen icke att missbruka detta 60-åringarnas privilegium. Det har aldrig legat för hans röst att kommendera den allmänna opinionen, och det berömmelsens solsken, i vars snålt tillmätta strålkrets så många underliga figurer trängas, har aldrig fascinerat honom.

Icke så, att han varit och är en helt och hållet inåtvänd människa utan intresse för omvärlden. Hade det varit fallet, skulle han förvisso helt ha ägnat sig åt den konstnärliga verksamhet, som i ungdomen lockade honom både att bedriva studier i målarkonsten (dels i Stockholm, hos Perséus, dels i Düsseldorf) och att tjäna sänggudinnorna. Att så ej blev fallet berodde säkerligen ej på bristande gåvor i detta avseende, utan på en övervikt av de intressen, som krävde honom för det vetenskapliga studiet av människolivet i dess i tid och rum oändligt skiftande former. *Etnologien* är jämte den fysiska antropologien och psykologien vår tids och alla tiders högsta och bäst organiserade ansträngning att vinna den människokännedom, som antiken anger som forskningens slutmål: känn dig själv. På den tid, då Hammarstedt som ung student och konstadept stod vid skiljevägen, ljöd denna maning genom Arthur Hazelius stark och klar i vårt land med den särskilda formuleringen: känn ditt folk! Den maningen blev avgörande för Hammarstedt, som då beslutsamt ställde hela sin kraft till det unga, spirande Nordiska muséets förfogande. Det är inte många av dess avdelningar, med vilka han ej under någon epok haft att göra. T. o. m. djuren på Skansen ha i honom haft en kunnig och förstående härskare.

Men den väsentligaste insats, han gjort i det stora svenska verk, i vars tjänst han tidigt trätt och fortfarande med fulla mankraften verkar, ligger på ett område, som hör till de betydelsefullaste och mest svårtillgängliga för exakt forskning: studiet av svenska folkets andliga liv, sådant det tagit form i seder, bruk och trosföreställningar. Var man än tangerar folkets liv, i helg eller söcken, i lek eller arbete, i moderns joller med spädbarnet eller i de gamlas berättelser vid vinterbrasan — överallt stöter man på oförklarade och svårförklarade ting, handlingar som till synes äro utan sammanhang med det rationella, dunkla ord, halvkväda visor, minnen, som endast glimta fram ett tag för att sedan försvinna i mörkret. Varifrån komma de? — De komma från ett mer än till hälften begravt och övervuxet, men likväl ständigt verkande och levande förflutet, en gången tids föreställningsvärld, en livssfär, som en gång stått mitt i solskenet, och som, när den nu dyker in i en allt tätare skugga, lämnar osammanhängande minnen och spår efter sig överallt i människornas själsinnehåll. Att förklara dessa spår, att bringa klarhet och sammanhang i dessa spridda folkminnen är icke blott att måla upp en trogen bild av det förflutna. Det är att förklara mycket av det dunkla och irrationella i nuet. Och ej minst är det, att ge de genom 1800-talets häftiga kulturella omvälvningar rotlösa nutidsmänniskorna tillbaka den sambandskänsla med gångna släkten, utan vilken framåtskridandet lätt blir ett fall rätt ut i det okända, frihetsdriften en mållös strävan efter nytt och nytt, själva friheten en anarkisk yra.

Med en måhända aldrig överträffad klarsyn och målmedvetenhet har Hammarstedt i Nordiska muséets

arkiv skapat ett instrument för detta studium liksom för folklivsforskningen i sin helhet. Genom omfattande, efter en vetenskapligt genomarbetad plan utförda enquéter (t. ex. rörande jul seder) samt genom ett kontinuerligt samlande och sovrande av uppgifter ur äldre litteratur såväl som ur folkets ännu levande minnesskatt, ha här efter ett snillrikt uttänkt schema upplagts ett för forskningen lätt tillgängligt, ovärderligt material till belysande av folklivets andliga sida.

Nordiska muséets folklivsarkiv omfattar omkring 17,500 n:r, varav 11,718 äro registrerade; resten är provisoriskt förtecknad, men tillgänglig för forskare. Till arkivmaterialet ansluter sig ett register på omkring 7,000 lappar med c:a 11,200 hänvisningar. Anteckningarna äro fördelade sålunda: 1) folkets art och kynne, 2) samfundsskick, 3) praktisk verksamhet, 4) folktro och folksed, 5) folkdiktning. Av dessa upptar den fjärde gruppen, den som legat Hammarstedt närmast om hjärtat, det största utrymme.

Själv har d:r Hammarstedt i otaliga större och mindre studier, de flesta tryckta i Nordiska muséets meddelanden och i *Fataburen*, under årens lopp klarlagt viktiga områden av det andliga folklivet. Hans förklaringar förena i sig skarpsinne och påtaglighet, en omfattande lärdom och ett sällsynt verklighetssinne. Mera än någon annan svensk forskare har han tillgodogjort sig den komparativa etnologiska metoden, som särskilt genom Mannhardt och Fraser brutit nya vägar för forskningen. Men han har aldrig varit en eftersägare och eftergörare, och när hans särskilda material kräft andra kategorier än de, som stått till buds ute i världen, har han skapat termer och begrepp, som motsvarat verkligheten, icke ruckat på verkligheten för att få den att passa i systemet.

Med särskilt intresse har han ägnat sig åt de utstrålningar, som de dominerande jordbruksintressena spritt i vårt folks andliga liv, — fenomen som delvis förvisso gå tillbaka åtminstone till stenålderns senare perioder. Växtkraften hos säd och foder, är upptäckt såsom en mer eller mindre personifierad ande, "kernmodern" o. dyl., än blott som "makten" i den sist skördade kärven, i julbrödet eller i den "såkaka" av förra årets skörd som spelar en så viktig roll vid vårbrukets begynnelse, dikterar en mängd delvis ännu levande folkseder, vilka stått oförklarade, ända till dess Hammarstedt tagit dem under skärskådande. Med hjälp av en vidsträckt beläsenhet i den utländska etnologiska litteraturen och en överträffad kunskap om tryckta och otryckta källor till svenskt folkliv i äldre och nyare tid har det varit honom möjligt att giva ypperliga förklaringar av en mängd enstaka fenomen. Än mer, han har genom sina otaliga uppsatser, kritiker och diskussionsinlägg påverkat den allmänna uppfattningen inom vetenskapliga kretsar av den nordiska folktrons hela väsen i en grad som måhända ännu ej kan fullt överskådas. Om man bött ser tillbaka på denna forsknings ståndpunkt för en mansålder sedan, då Rydberg skrev sina studier i germansk mytologi, och då även de bästa och kunnigaste sökte igenkänna Eddans guda- och herosgestalter och den så att säga officiella hedniska kultens kvarlevor i varje ännu levande vidskeplig framställning eller folksed, — och om man därmed jämför den kritiska, till den primitivt mänskliga urgrunden syftande forskning, som i våra dagar bedrives, kan man för vårt lands vidkommande icke nog högt skatta Hammarstedts insats i denna utveckling från filologisk-filosofisk spekulation till komparativt etnologisk vetenskap.

För att icke missförstås måste jag dock betona, att Hammarstedt ingalunda står främmande för de källskrifter till nordisk forntid, vilka en äldre tids

forskning i så hög grad litade till. Tvärtom behärskar han och tar i sina skrifter ständig hänsyn till dessa litterära fornminnen. Men han begagnar dem kritiskt. En fornordisk gud är för honom icke i första hand den med mytologisk fantasi levandegjorda, starkt antropomorfa, redan halft litterära figur, som framträder i Eddans sena och lärda diktning. Boken Tor, den ljungande åskguden, vars breda bondegestalt ger den redan halft skeptiska isländska diktarskolan stoff till burleska epos, som smaka av Lukianos och Opu-lejus, ser Hammarstedt ett annat väsen, mindre distinkt i dragen, mindre mänskligt men närmare folkreligionens centra än den präktige Trudvangsfursten: högsommarens, kornmog-nadens av bonden varmt dyrkade makt, som manifes-terar sig i rötmanadens åsk-byar, men också i de va-jande, blonda bjuggfälten, som befruktats av hans ö-verflödande kraft. Den an-demakten lever både bakom Torsgestalten och bakom andra, kulturellt befrynda-de folks högsommar- och

8 Maj 1921 Lösnummer 35 öre
HVAR 8 DAG
 •ILLUSTR• •MAGASIN•

Efter fotograf. Kliché: Göds, Öbg.
 OMSLAGSVIGNETT TILL FÖRELIGGANDE N:R 32.
 I brun dubbelton-färg.
 "En skånsk idyll" av fotograf Eric Jeppsson, Limhamn.

åskgudar. Och när kristen-
 domen kommer, kläder sig
 åskans och kornmognadens
 realitet helt lätt i en ny
 gestalt, — i helge Olofs, den
 rödskägge fursten med
 yxan, som ännu står i så
 många svenska landskyr-
 kor, liksom hans företräda-
 re med hammaren stått i de
 hedniska hargen, — eller
 (genom ett sydöstligt in-
 llytande, som har sina röt-
 ter i Syrien och Armenien)
 i den helige Elias, åt vil-
 ken östkarens finska be-
 folkning ännu i dag vid
 hans högsommarfäst offerar
 svarta tjurar, — åskmol-
 nens och fruktsamhetens in-
 karnationer.

På sådant sätt görs den
 gamla myten till föremål
 för kritik, — icke blott fi-
 lologisk utan etnologisk, —
 och blir till en givande
 källa för realvetande.

Et ypperligt prov på
 ett etnologiskt utnyttjande
 av en litterär källa utgör
 den i dagarna utkomna an-
 dra upplagan av Hammar-
 stedts översättning och kom-
 mentar till Tacitus' Germa-
 nerna (Hugo Gebers förlag).
 Såväl behandlingen av tex-
 ten som de utförliga geno-
 vidsträckt jämförande stu-

di-
 er fördjupade anmärkningar,
 som åtfölja densamma,
 har d:r Hammarstedt här ställt
 den gamle romarens iakt-
 tagelser i den nyaste vetens-
 kapens ljus och därigenom
 väsentligt ökat deras förstå-
 elighet och användbarhet.

Under förra året fick d:r Ham-
 marstedt färdig en avdel-
 ning för folksed och folktro i
 Nordiska museet, som utgör
 en af de lärrikaste avdelningarna
 i hela denna institution.

Samtidigt med
 öppnandet utgav
 han första delen
 av en "Catalogue
 raisonné" över av-
 delningen, som
 kommer att bli ett
 hittills saknat
 kompendium över
 svensk folktro.
 Ingen är i när va-
 rande stund bättre
 skickad än Ham-
 marstedt att skriva
 ett sådant.

Ernst Klein.

Data: Född den 3
 mars 61, stud. 82, fil.
 hed. d:r i Uppsala 07.
 E. o. amanuens v.
 Nordiska museet 90,
 amanuens 93, inten-
 dent sedan 07.

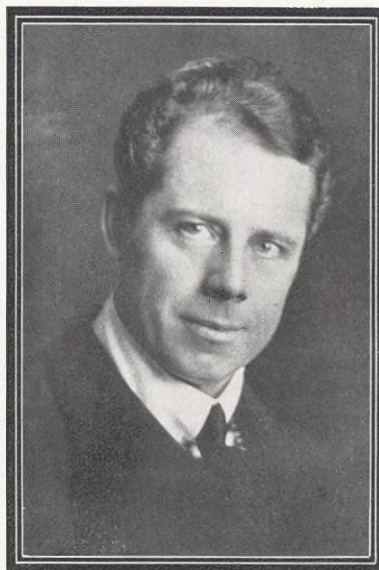
T. v.: ALEXANDER
 MOISSI gästsupprä-
 der å Blancheteatern
 i Stoc holm som Os-
 vald i Henrik Ibsens
 "Gengangrare".

Texter å sid. 500.

Foto. Almborg & Preinitz, Sthlm.

Kliché: Göds, Öbg.

Efter porträtt. Kliché: Bengt Silfverstern.
 MARTIN OSCAR. Operasångare - Stock-
 holm. F. 1879. † 25 april.

En märklig succésafton som har betecknats som en av de största *Dramatiska teatern* i Stockholm upplevat under denna säsong vanns vid premiären den 29 april, då Shakespeares *Stormen* framfördes som urpremiär för Sverige. Såväl hr wilhelms Kåges dekorationer som den beledsagande musiken av hr Kurt Atterberg inhöstade de ampleste lovord. Av de spelande hava särskilt hr *Gustaf Molander* som Prospero, fröken *Jessie Wessel* som Prosperos dotter och fröken *Inga Tidblad* som Ariel rönt ett stort erkännande från kritikens sida. Bifallet från den förtjusta publiken steg efter premiärens slut till de ovationsartade uttryck, som tillkännage segern.

"STORMEN" AV WILLIAM SHAKESPERE PÅ K. DRAMATISKA TEATERN.

Överst t. v.:

HERR GUSTAF MOLANDER OCH FRÖKEN JESSIE WESSEL (*Prospero* med sin dotter *Miranda*).

Därunder:

FRÖKEN INGA TIDBLAD (*Ariel*).

Överst t. h.:

HERR AXEL HÖGEL (*Stefano*).

Fotos Almberg & Preinitty, Sthlm.

Kliché: Goës Rübry & Klichéanstalt, Gbg.

Till porträtt å sid. 499.

Operasångaren *Martin Oscar* avled hastigt på grund av hjärtförlamning natten till den 25 april i sitt hem i Stockholm.

Genom detta dödsfall har vår Opera förlorat en av sina bärande och ur publiksynpunkt mest skattade krafter. En god sångare, men även en god dramatiker, erövrade *Martin Oscar* en plats för sig vid vår förnämsta sängscen. Född år 1879 i Värersborg var han efter synnerligen grundliga musikaliska studier färdig att år 1903 debutera som *Silvio* i *Pajazzo* på Operan, vilken han sedan dess utan avbrott tillhörde. Bland hans glansroller må nämnas *Sjökonungen* i *Vikingablod*, *Wolfram* i *Tannhäuser*, *Beckmesser* i *Mästersångarna*, *Eugen Onegin* m. fl. Den bortgångne har dessutom verkat som lärare i såväl sång som scenisk framställning. Hans mänskligt att döma alltför tidiga frånfalle har väckt det livligaste deltagande i vida kretsar, där hans intelligenta och sympatiska kons'närs personlighet erövat ett varaktigt rum.

Till bild å sid. 499.

Det har blivit den lilla Blancheteatern förunnat att bjuda på ett sceniskt framträdande av Tysklands och kanske världens för närvarande mest berömda skådespelare, *Alexander Moissi*, som den 26 april därstädes började ett några dagars gästspel som *Oswald* i Ibsens mångomskrivna drama "Gengångare". Det blev en stor och märklig kväll. *Moissis* framställning var givetvis skapad av brinnande lidelse och oantastligt överlägsen konst och inför den skakande slutscenen satt publiken som förlamad av skräck och ångest. Fru *Alvings* roll har ju alltmör börjat framträda som nära nog lika betydande som *Oswalds*, och att den nu på Blancheteatern blev av underordnad betydelse får naturligtvis tillskrivas saknaden av en med *Moissi* jämbördig skådespelerska. Fru *Karin Svanström* skilde sig emellertid från sin upp-

gift med skicklighet och gav av den olyckliga modern en gripande mänsklig och levande bild. Av intresse är att jämföra den yttre bild den tyske skådespelaren givit åt denna typ med den *Lars Hansson* skapat på *Lorensbergsteatern* i Göteborg. Se närmast föregående nr.

*

Efter en lyckosam säsong hade *Lorensbergsteatern* i Göteborg ägnat sitt sista stora slag åt Shakespeares ungdomligt soliga och gnistrande muntra lustspel "*Trettondagsafton - eller vad Ni vill*" som den 29 april med glans och festivitas gick fram över scenen. Föreställningen blev det yppersta bevis på hur många strängar *Lorensbergsteatern* har på sin båg, och hur samtode de under det gångna spelåret blivit. Shakespeare torde aldrig ha fått ett bättre utförande i en vackrare och stilfullare inramning. *Regin* hade denna shakespeareafton överlämnats åt herr *Knut Ström*, som skapat en serie utomordentligt vackra, *Tizianskt* yppiga scenbilder, fulla av renässansens färgprakt och solmättade glöd. Även de spelande voro över hela linjen i nivå med sina uppgifter. Alldeles särskilt briljant var fru *Karin Molander* i sin dubbelroll som *Viola-Cesario*, av vars fantastiska belägenhet hon själv synbarligen grundligt

”TRETTONDAGSAFTON — ELLER VAD NI VILL” AV WILLIAM SHAKESPERE Å LORENSBERGSTEATERN I GÖTEBORG.

Överst t. v.: Fru Karin (Molander (Viola); t. h. Slutscen med Fru Karin Molander och herr Martin Ericson (Viola och Orsino), fröken Elsa Widborg och herr Olof Sandborg (Olivia och Malvolio), i mitten herr Carl Ström (Narren) samt herrar Torre Cederborg (Tobias) och Gabriel Alw (Andreas).

Nederst: Fröken Mary Rundquist (Maria) och herr Torre Cederborg (Tobias) samt herrar Carl Ström och Gabriel Alw (Narren och Andreas).

tycktes njuta. Hr *Martin Ericson* var en ställig härtig Orsino och fröken *Elsa Widborg* en behagfull och förtjusande grevinna Olivia. En överdådig scen, som inhöstade applåd för öppen ridå, spelades av hr *Olof Sandborg* som Malvolio, på vars skrymtaktigt puritanska och inbilska gestalt skådespelaren fått ett alldeles utomordentligt grepp. Underhållande lustspelsfigurer utgjorde det lustiga klöverbladet hr *G. Alw*, *John Ekman* och *Torre Cederborg* som Andreas Blek av Nosen, Fabio och Tobias och dryckescenen var helt enkelt ett litet mästerstycke. — Helhetsintrycket av denna schwungfulla med verve och säkerhet på alla händer givna föreställning befäste endast övertygelsen om Lorensbergsteaterns höga rang särskilt som Shakesperetolkare. Det spontana bifallet ägnades i lika hög grad skådespelarne som aftöns lycklige regissör, hr Knut Ström.

Foto. Allard, Göteborg.

Kliché. Bengt Silfverparre.

SVENSK UNDERSÖKNING AV GREKISK FORNMARK

Ett högst märkligt initiativ har i dagarna tagits av Sveriges kronprins, som under sin senaste långresa till bland annat Grekland ruinbeströdda trakter, fick intresset väckt för en utgrävning av den gamla, för mer än 2000 år sedan härjade staden Asines storartade lämningar, belägna vid den inre, norra delen av Naupliaviken på Peloponesos. Platsen kommer nu att bli föremål

Efter porträtt. *Kliché: Bengt Silfversparre.*
DOGENT AXEL W. PERSSON, LUND,
 som jämte doktor Otto Frödin kommer att delta i utgrävningsarbetet.

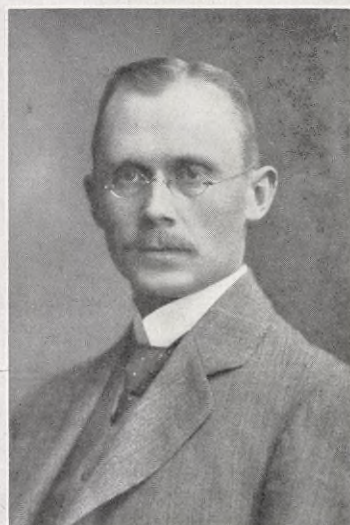
Efter porträtt. *Kliché: Bengt Silfversparre.*
KRONPRINS GUSTAF ADOLF,
 som väckt förslaget om utgrävning av lämningarna efter den för 2000 år sedan härjade staden Asine i Grekland.

förstördes sedermera av argiverna, som jämnade den med marken och endast läto den pythiska Apollons helgedom stå kvar.

Av de båda svenskar som nu fått sig den betydelsefulla undersökningen anförtrodd, är doktor Otto Frödin särskilt bekant för sina såväl tekniskt som vetenskapligt överdådigt väl utförda utgräv-

för en svensk undersökning av antikvarien vid Statens historiska museum, doktor Otto Frödin och docenten i Lund, Axel W. Persson, vilka båda redan på sensommaren komma att avresa för att påbörja det intressanta arbetet.

Asine grundlades med Lacedaemonernas medgivande av folk, som av Herakles bortdrivits från ett äldre Asine i Argolis. Det nya Asine

Efter porträtt. *Kliché: Bengt Silfversparre.*

Dr OTTO FRÖDIN,

ningar av stenåldersboplatsen och medeltidsminnena vid Alvastra, vilket arbete han för övrigt även i år kommer att leda, enär resan till Grekland ej anträdes förrän årets grävningar vid Alvastra avslutats. Docenten Axel W. Persson har såsom klassisk arkeolog tidigare deltagit i grävningar på grekisk mark och besitter alltså en erfarenhet, som naturligtvis är av oskattbart värde vid ett företag som det nu ifrågavarande.

*

Den av Stockholms Byggnadsingenjörsförening anordnade byggnadsveckan i Stockholm ingick den 25 april med öppnandet av de så kallade byggmästarekurserna, som samlat inte mindre än omkring 200 deltagare. Dessa kurser, de första i sitt slag i vårt land, till vilka sedermera ansluter sig den stora byggnadsutställningen som öppnades på Konstakademien d. 30 april, ha tillkommit främst på initiativ av tekniske konsulenten i Kommerskollegium, ingenjör Petrus Wretblad, vilken med stort intresse följt det arbete, som i Danmark av föreningen Bedre Byggeskik under en följd av år utförts för höjande av byggnadskulturen. När nu dessa kurser nått sitt förverkligande torde det också vara ingenjör

Pressfoto.

Kliché: Bengt Silfversparre.

BYGGMÄSTAREKURS I STOCKHOLM.
 Fr. v. sittande: Ingenjörerna Sten Morén och Petrus Wretblad; stående: Arkitekt Nils Hjorth och ingenjör Axel Adling.

Kliché: Goës litbyrå & Klichéanstalt, Gbg.

Wretblad, som burit största delen av bördan med förberedelserna. Glädjande nog har emellertid anslutningen till såväl kurser som utställning överträffat allt vad man någonsin vågat hoppas.

Till öppningshögtidligheten, som ägde rum å biografen Odéons lokal vid Brunkebergstorg, hade alltså förutom de 200 kursdeltagarna kommit tillstädes ungefär lika många inbjudna, bland vilka märktes statsråden Henning Elmquist och B. Bergqvist, kommerserådet Ragnar Sohlman och professor Eric Lallerstedt jämte många representanter för statliga och kommunala verk. Bestyrelsens ordförande, byggnadsingenjör Axel Adling, gav först en resumé över kursernas tillkomst samt uttalade en förhoppning att de skulle verka förkovrande och höjande på byggnadskulturen i hela vårt land. Därefter var det Stockholms stadsfullmäktiges ordförande, direktör Allan Cederborg, som höll det egentliga högtidsanförandet med betoning på de svårigheter, som nu äro rådande på bostadsmarknaden och nödvändigheten av att stat, kommun och yrkesidkare enas om att söka åstadkomma en så lycklig lösning på svårigheterna som möjligt. Efter ett föredrag av arkitekten John Åkerlund, behandlande "Gott och avskräckande byggnadsätt", var den egentliga öppningshögtidligheten över och kurserna togo omedelbart sin början med den första föreläsningen i Gillets kabaretsal. Den hölls av professor Gustaf Lundberg och avsåg en analys av materialbehandling.

Kurserna komma att få sin avslutning den 6 maj med en "Byggnadsdag" anordnad av Svenska teknoloföreningen.

Till bild å sid. 512.

Efter stora vanskligheter och under i högsta mätto osäkra utsikter att härmed ha uppnått ett för längre tid tillfredsställande resultat har Preussens lantdag slutligen lyckats finna en antaglig lösning på sin länge brännande ministerpresidentfråga. Vid sitt sammanträde den 9 april utsåg lantdagen sålunda till regeringschef efter den avgångna koalitionsministären Braun centerpartiets kandidat, före socialministern *Adam Andreas Stegerwald*.

Som man erinrar blev Preussen i följte förtattningen från november 1920 förklarad som republik med eget statsöverhuvud, vilket preussiska lantdagen äger att utse utan föregående debatt. Ministerpresidentvalens utgång komma sålunda att i väsentlig grad bero av lantdagens sammansättning. Att centerpartiet f. n. utgör dess starkaste fraktion visar den överbälgande majoritet — 332 röster av 388 — varmed Stegerwald blev vald. Valet har emellertid hos ytterlighetspartien väckt en hel del opposition, vilken dock ej varit tillräckligt stark att omintetgöra detsamma. Sammansättningen av Preussens nya ministär, som snarast är att betrakta som en ren expeditonsministär i en vanskelig tid, har följande utseende: Stegerwald ministerpresident och välfärdsminister, Dominicus, inrikesminister, Am Zehnhoff, justitieminister, Sæmisch, försvarsminister, Becker, undervisningsminister, Fischbeck, handelsminister, och Warmbold, jordbruksminister.

Genom denna ministär äro de borgerligt demokratiska intressena tillgodosedda i Preussen, medan socialdemokraterna i viss mån komma att bilda oppositionen.

Överst:

MILITÄRT BARNDOP I SKÖVDE SOLDATHEM den 24 april då sönerna till ryttmästare H. Hedenstierna och V. Odelberg samt löjtnanten greve C. C:son Bonde, samtliga vid Livregementets husarer, döptes av regementspastorn, hovpredikanten P. Nilsson i närvaro av såväl regementets officers- och underofficerskåder som av en talrik mängd anhöriga och vänner.

Foto. Ericson, Skövde.

Nederst:

ETT 70 ÅRIGT ÄKTESKAP firades i Tyskland den 23 april och har mycket uppmärksammas där. Järnbrudgummen är 96 och järnbruden 90 år, men båda vid god vigör. Vid omröstningen i Västpreussen, deras hemort, reste de dit för att delta.

Efter fotografen.

Ministerpresident Stegerwald är en endast 47 års man. Född i Bayern var han under sin ungdom hantverkare och ägnade sig därvid med stort intresse åt fackföreningsrörelsen. Han har sedermera i förbindelse med utpräglande religiösa intressen fortsatt denna linje, som tagit sig fruktbarande uttryck i bl. a. hans bildande av Centralverband Christlicher Holzarbeiter Deutschlands samt Christliche Gewerkschaften i München, vilka utgöra ett led i hans vittomfattande och uppskattade arbete i religiöst syftemål. Efter att år 1917 ha invalts i preussiska herrehuset som den förste arbetarrepresentanten utsågs han till förste innehavaren av den nybildade socialministerposten efter revolutionen.

(TILLHÖR VECKANS PORTRÄTTGALLERI.)

GUSTAF CARLSON. Stud. 78, fil. kand. 81. hovr.-ex. 83, v. hvd. 88; not. i Svea hovr. 90, ass. 95, hovr.-råd 03, led. av Lagberedn. 05—09; häradshövud i Gudhems o. Kåkind's doms. 07; justitieråd sdn 09. Led. av Lagrådet 12. Jur. hed.-dr. i Uppsala 07. Kommendör m. st. k. N. O.

WILHELM ROGSTADIUS. Stud. 84, jur. utr. kand. 92, ff. domhav. 95—07, adj. led. i Göta hovr. 07—08, häradshövding i Jösse doms. sdn 08. Stadsfullm. i Arvika sdn 13, ordf. el. v. ordf. i dir. f. Värml. l. tuberk-sjukh. 15—20. Led. av styr. f. elem.-skolan f. fl. sdn 10, ordf. i styr. f. västra Värml. fornminnesfören. sdn 13, ordf. i styr. f. Sydsv. kredit a-b. avd.-kontor sdn 19.

ARVID HERBLOM. Stud. 89, hovr.-ex. 94, civ. ass. i Stockh. rådh. 13, rådmän där 19; krigsdomare v. Vaxh. fästn.-garn. 15. Led. av Stockh. stads rättshjälpsanst., led. av poliskomm., jurid. bitr. v. Garnisonssjukh. i Stockh.

SVENSKT MISSIONSMÖTE I INDIEN.

1. VISITATIONS-KONFEREN-
SEN I JERUSA-
LEMSKYRKAN I TRAN-
QUEBAR 28 februari
till 5 mars.

Fr. v.: Professor K. B.
Westman, missionsdi-
rektören G. Brundin,
biskop Hj. Danell och
missionären J. Sande-
gren, sekreterare.

2. Fr. v.: Pastor G
Brundin, biskop
Hj. Danell och professor K.
B. Westman.

3. INFÖDINGARNE
FISKA VID TRANQUE-
BARS STRAND.

4. DEN GAMLA BOR-
GEN "DANSBORG"
från dansktiden.
Text å sid. 512.

Amatörfotos. av F. Kugelberg, Tirupatur.

Kliché: Goss Ictygrå & Klichéanstalt, Ölg.

I VÄNTAN PÅ SKADESTÅNDSUPPGÖRELSEN.

Det världspolitiska läget har under senare hälften av april månad på ett ohyggligt sätt tillspetsats, dägenom att det visat sig omöjligt för den tyska regeringen att framlägga sådana förslag till gottgörelse av det i Versaillesfreden Tyskland ålagda skadeståndet, som kunnat tillfredsställa de allierade västmakterna. Då härigenom möjligheterna att nå en uppgörelse i godo före den i Versailles-traktaten fastställda terminen — den 1 maj — förspills, har den eventualiteten ryckt allt närmare, att Frankrike blir i tillfälle att tillfredsställa sin icke dolda lust att ytterligare utsträcka sin ockupation till den ekonomiskt värdefullaste delen av Tyskland, det rika kol och järnproducerande s. k. Ruhrdistriktet. När härtill lägges, att de förkludanden blivit allt säkrare, enligt vilka större delen av Tysklands andra huvudområde för sten- kolsbrytning och järntillverkning, Övre Schlesien, kommer att

Överst: MARSKALK FOCH SAMT GENERALERNA DE-GOUTTE (T. V.) OCH WEYGAND (T. H.) efter en viktig konferens i Paris omedelbart före senaste entente-statsmannamöte i London.

Mellerst: TYSKA RIKSBANKENS GULD OCH SILVERFÖRRÅD som ententen fordrar överförd till Köln.

Nederst: M:R LLOYD GEORGE OCH AUSTEN CHAMBERLAIN, förutvarande finansminister och nu den nye ledaren i Underhuset efter Bonar Law.

tillerkännas Polen, måste man medgiva, att Tyskland av sina fiender tvungits att tömma den politiska förödmjukelsen och den ekonomiska tillintetgörrelsens bägare intill sista droppen.

För opartiska iakttagare kan det icke vara tvevelaktigt, att den politik ententen här för kommer att bittert hämna sig. Ju mera Tyskland på detta sätt ekonomiskt lamsläs, dess mindre blir det i stånd att utgöra något verkligt skadestånd. Men på botnen av den tyska folksjälen kommer en känsla av hopplöshet och bitterhet att breda sig, varur en både för Europa och för Tyskland själv ödesdiger utveckling kan befaras uppväxa. Det finns gränser för vad som ostraffat kan påläggas en stor nation, även om denna nation först gjorts vapenlös.

Det förefaller visserligen, som om den tyska diplomaten till litet vid detta tillfälle som vid åtskilliga tidigare varit fullt vuxen situationen eller visat den behändighet denna kräfft. Men detta är en sak. En annan är att ententens statsmän visat sig i tydlig avsaknad av politisk framblick och därmed dragit över sig ett ansvar inför hela den civiliserade världen, som icke blir lätt att bära.

efter fotografier.

Kliché: Göts Ritbyrå & Klichéanstalt, Gbg.

DEN GRYMME FIENDEN.

FÖR HVAR 8 DAG AV HJALMAR BERGMAN.

STADEN MONTELUPO levde två bröder, söner av messer Arnolfo Gambalunga. Den äldre bar faderns namn, Arnolfo, den yngre kallades Antonio. Redan i unga år visade Antonio ett så fromt sinnelag och dessutom så mycken oduglighet och enfald, att fadern bestämde honom för klosterlivet. Fördenskull förde han pilten till ett cistercienserkloster, som var beläget där i trakten, och anförtrodde honom åt de fromma fäderna. Arnolfo åter sände han till Florens, där en driftig ung man hade goda utsikter att komma till välstånd. Kort därefter dog messer Arnolfo Gambalunga och under fyrtio år sågo de båda bröderna icke varandra och hörde icke varandras namn nämnas.

Då den fromme Antonio närmade sig sextioåret, begav det sig att han greps av längtan att få skåda och beträda de heliga orter, där vår Frälsare levat och lidit. Han satte pilgrimsmärket på sin kåpa, och sedan han tagit avsked av klosterbröderna och mottagit deras välsignelse, anträdde han den långa färden. Men när nu hans väg förde honom förbi staden Florens, föll det honom in, att han även borde taga avsked av sin bror Arnolfo. Ty han höll honom mycket kär och oita hade han oroats av tanken på de mångahanda frestelser, för vilka brodern säkerligen varit utsatt, och som han kanske icke förmått besegra. Följaktligen ansåg han det som en from plikt att uppsöka brodern och trädde fördenskull in i staden.

Men dess storhet, dess praktfulla palats, dess oräkneliga gator och torg och mängden av människor, han där såg, gjorde honom nedslagen och förvirrad. Hur skulle han bland så många män kunna finna den han sökte, en obetydlig krämare kanske eller kanske blott en krämares dräng och därtill en utlåning? Slutligen vände han sig till en florentinare av gott och förnämt utseende och frågade honom ödmjukt om han till äventyrs hört nämnas en man från Montelupo, kallad Arnolfo Gambalunga. Florentinaren svarade:

— Vem känner icke Arnolfo Gambalunga? Bland stadens stora köpmän är han kanske den rikaste och säkert den lyckligaste! Vid Corson finner du hans hus och möda dig icke med att söka eller fråga utan stanna helt lugnt framför det största och vackraste palats, du där finner. Och lika lugnt kan du träda in utan att knacka på porten eller säga ditt namn. Ty Arnolfos port står öppen för alla och en mer gästfri man finns icke i Florens.

Hjärtans glad men desslikes förundrad frågade nu broder Antonio, om en så ansead och rik man även njöt den husliga sällhet, utan vilken all rikedom och heder är att räkna för intet. Hårtill genmälte florentinaren:

— Har jag icke sagt dig, att han kallas Florens lyckligaste man? Hör på! Han har sex söner, alla dugliga män och vettiga ynglingar. Han har fyra döttrar, kända för skönhet och dygd och ingifta i stadens förnämsta släkter. För tretton år sedan dog hans hustru. Och om du i din fromma enfald skulle räkna en aldrig hustrus död som en olycka, så kan du trösta dig därmed, att han redan året därpå fann en långt skönare och ljuvligare maka. Och än mer! Fast messer Arnolfo redan då var till åren kommen och monna Gherarda ännu helt ung, har icke ens den mest skarpsynte florentinare kunnat upptäcka minsta skymt av ett horn på hans panna.

Ännu mera förundrad frågade munken om icke en så ovanlig lycka väckt avund och förskaffat ser Arnolfo många fiender. Florentinaren svarade:

— Hur skulle en man, som ständigt med givmilda

händer öser ur en outtömlig börs, hur skulle han kunna ha fiender? Nej icke i Florens! Jag hör gudskelov till ser Arnolfos bästa vänner och till mig brukar han säga: Jag har blott en fiende, men om honom vet jag med visshet, att han skall beröva mig mina skatter och allt som förnöjer mina sinnen och allt, som är mitt hjärta kärt. Och därmed menar han döden, som är allas vår grymme fiende men grymmast mot den lycklige.

Munken, broder Antonio, tackade nu florentinaren för de goda nyheterna och begav sig oförtövat till ser Arnolfos palats, som han fann värdigt någon stor herre, en furste eller en kardinal. Från fönstren nedhängde dyrbara vävnader, höljande den grova muren i festlig prakt. I loggian, som öppnade sig mot gatan, skönjdes en vacker och behagfull dame och vid hennes sida bland många förnäma och ståtliga personer en högest, vithårig men ännu oböjd man. En ljuv musik blandade sig med sorlet av muntra röster och munken, som trodde att någon stor och glad fest firades, tvekade att stiga in. Men bäst han stod där, tveksam, trädde en yngling ut ur huset, bugade sig djupt för munken, kysste pilgrimsmärket på hans kåpa och sade:

— Var välkommen! Huset, som du betraktar, tillhör min far, och han skulle aldrig förlåta mig, om jag låte en så from man och därtill en pilgrim gå vår port förbi utan att visa honom någon uppmärksamhet eller göra honom någon tjänst. Jag ber dig därför enträget att du måtte följa mig.

Och han förde honom in i en av husets präktigaste kammare och gav honom mat och dryck, sedan han först tvättat hans händer och fötter med ljumt vatten. När nu broder Antonio såg den rike ynglingen ödmjuka sig inför en fattig munk, brast han i gråt och utropade:

— Den, som uppfostrar sådana söner, måtte själv vara en god och from människa. Min bror Arnolfo är icke blott Florens lyckligaste man utan även dess bäste.

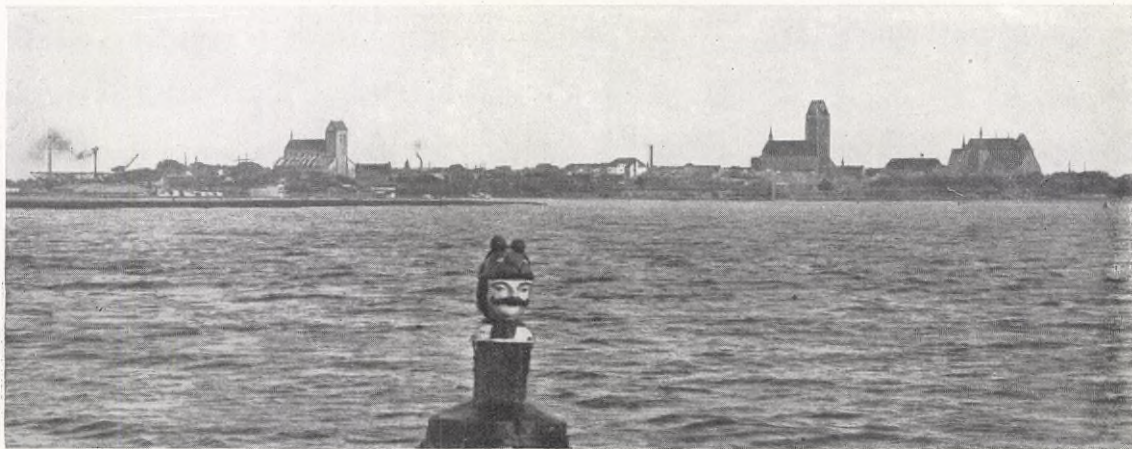
Sålunda gav han sig tillkänna. Messer Arnolfo skyndade att sluta honom i sin famn och heja hans hus hälsade honom med så mycken glädje, kärlek och vördnad som om han varit den främste bland prelater och icke en fattig tiggarmunk.

Men om aftonen, då de båda bröderna voro allena i ser Arnolfos kammare, yttrade denne:

— Min käre broder, jag har nu visat dig min rikedom, mitt anseende och min lycka. Här i staden fattas icke något stort beslut utan att rådet först inhämtat min åsikt. Mina söner och mågar lyda varje min befällning, icke av tvång utan av vördnad för min erfarenhet och mina insikter. Och vad monna Gherarda beträffar, så har du själv sett, hur älsklig hon är och vilken ömhet hon ägnar mig. Och likväl, min Antonio, är jag icke lycklig. Själva min lycka är orsaken till min olycka. Ty hur skall jag med lugn kunna se den dag nalkas, då döden på några få ögonblick skall nedriva allt, vad jag under ett långt liv med mycken möda och klokhet uppbyggt? Vem skall ersätta ser Arnolfo i rådet? Vem skall samla och sammanhålla de otaliga trädarna i mina vidsträckt affärer? Och hur skall monna Gherarda, den bräckliga och ljuva, kunna uthärda ett sådant slag? Nej, det är mig en olidlig tanke, att jag, som från intet blivit en stor man, åter skall förintas, lämnande efter mig ett ohjälpligt tomrum. Den tanken lärnar mig varken natt eller dag och vållar mig en smärta oändligt mycket större än min lycka.

Så sägande höljde ser Arnolfo sitt ansikte och yttrade intet mer. Och Antonio, som visste, att all mänsklig tröst här vore förgäves, bad med brinnande iver om någon from ingivelse, som kunde hjälpa hans broder. Ty nu insåg han, att ser Arnolfo sin fromhet och klokhet, till trots tagit skada till sin

Forts. å sid. 511.

Efter fotografi.

WISMAR SEDD FRÅN ÖSTERSJÖN. Fr. v. de tre stora S:t Nicolai-, S:t Marien och S:t Georgen-kyrkorna.

Kliché: Kem. A.-H. Bengt Sjöforsparre, Sjölm-Öbg.

När man vid södra Östersjökusten går på spår efter svenska minnesmärken och från Lübeck blickar ut över det ofantliga området upp mot Reval, ser man för sig en lång rad av stora och självständiga städer, en gång sins emellan förbundna i en fast organisation, den nordiska Hansan. Hela deras existens var knuten till köpenskap och samfärdsel på havet, från trafiken där och från landet på andra sidan hämtade de sin rikedom; i sin strävan behärskades de endast av politikens enda sanna rättesnöre: egoismen, lusten att höja sig själva i makt och anseende. Flyttade några borgare över till andra sidan, medförde de dit och höllo där fast vid sina egna seder och blevo snart de härskande inom borgerskap och råd, medan svenskarna själva voro uppfyllda av split, avund, romantik och lust för det utländska. Då som senare hjälpte de utlänningen och stälpte sina egna. Maktfördelningen spåras ännu i de tegelkyrkor, som under senare medeltiden uppstodo vid Östersjöns kuster.

I söder reste sig gudshusen i enorma proportioner, trotsiga, utmanande, ofta i få byggnadsperioder, helstöpta, "aus einem Guss"; i Sverige vanligen låga, lappade, som om man tvistat vid varje alen. Men oftast var det klostren som byggde och att dessa mäktade åstadkomma något berodde på att de behärskades av en gemensam idé och därtill en som inte var så dum. Ty klostrens innevånare voro fria från all sentimentalitet och romantik, men det ha svenskarne inte alltid varit, antingen det nu gällt kyrkor eller handelstraktater.

Dessa motsatser mellan folken norr och söder om Östersjön träda en ofta till mötes vid anblicken av de medeltida städerna och de framträda även i viss mån i det vänliga och trevliga Wismar.

Wismar grundlades en-

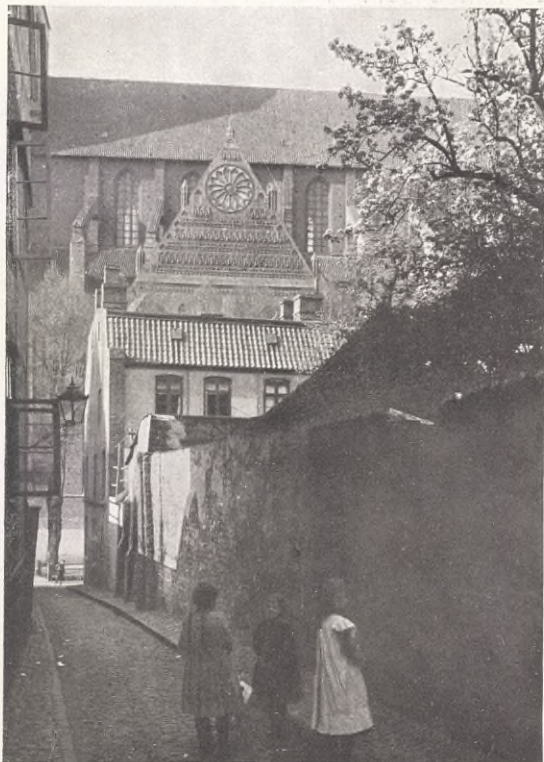
ligt vad stadens flitige hävdatecknare, den från de hanseatiska tidskrifterna bekante dr Friedrich Techen påvisat, mellan åren 1222—1229. Invånarna kommo förnämligast från Mecklenburg, men även köpmän och hantverkare från nedra Sachsen, Friesland och Westfalen blevo tidigt bofasta. Staden, vilken bildade en av hörnstenarna i vendiska Hansan, och som dessutom omfattade Hamburg, Lübeck, Rostock, Stralsund och Lüneburg, nådde snart upp till ett visst välstånd. Detta berodde framförallt på ölbryggeriet. Redan vid mitten av 1300-talet hade den wismarska mumman erövrat sig gott namn och rykte och staden exporterade bier ej blott till Skandinavien, utan även österut mot Danzig och mot väster till Nederländerna. Framstående statsmän begåvades också vid olika tillfällen med några fat av den goda drycken. 1653 skänkte rådet 12 fat öl till Axel Oxenstierna, 1655 erhöill hans son och 1666 Carl Gustaf Wrangel lika mycket. Då Wismar blev svenskt, blev Sverige snart den betydligaste avsättningsorten för det wismarska ölet. Till flottan levererades 1655 6,600 tunnor; senare och 1710 nämnas bl. a. Karlskrona, Kalmar, Stockholm, Sölvesborg, Lyckeby, Marstrand och Skåne såsom köpare av det wismarska ölet. Sjöfarten var därför redan tidigt såväl som nu av stor betydelse för stadens utveckling. I Wismar funnos kompanier för Skånefarare, Dragofarare och Bergenfarare och staden ägde även del i Skånefararkompaniet i Malmö. Skepparna hade därför ett gott anseende i staden. Socialt stodo de nära borgarna och voro ej såsom hantverkarna utestängda från Papegojgillet. Jämsides med ölet drevs en betydande transitohandel med det från Lüneburg kommande saltet och den i Skåne fångade fisken. Men förfallet kom när

Efter fotografi.

WISMAR. Portal till Tyghuset med Carl XII:s namnskiffer.

Kliché: Bengt Sjöforsparre

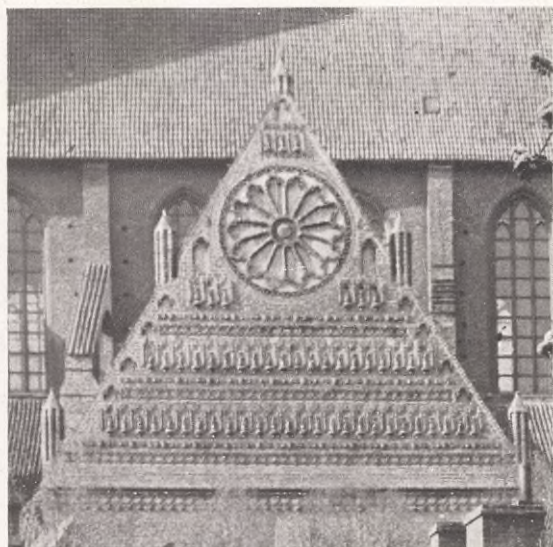
Efter fotografi. Kliché: Goës, Gbg.
S:T NICOLAI-KYRKAN från söder med Rosemarien-gatan.

Nederst: T. v. GÅRDSPORTAL FRÅN FÜRSTENHOF. — T. h. DET FÖR MECKLENBURGSKA HÄRTIGAR BYGGDA FÜRSTENHOF samt S:t Georgskyrkan.

Wallenstein besatte staden. 1627—32 blevo flera byggnader nedbrutna och använda till befästningar, bl. a. till det å en holme mitt framför hamnen anlagda verket "Hvalfisker". Utanför den gamla, tornprydda ringmuren låg 1675 en bastionerad vall och våt grav,

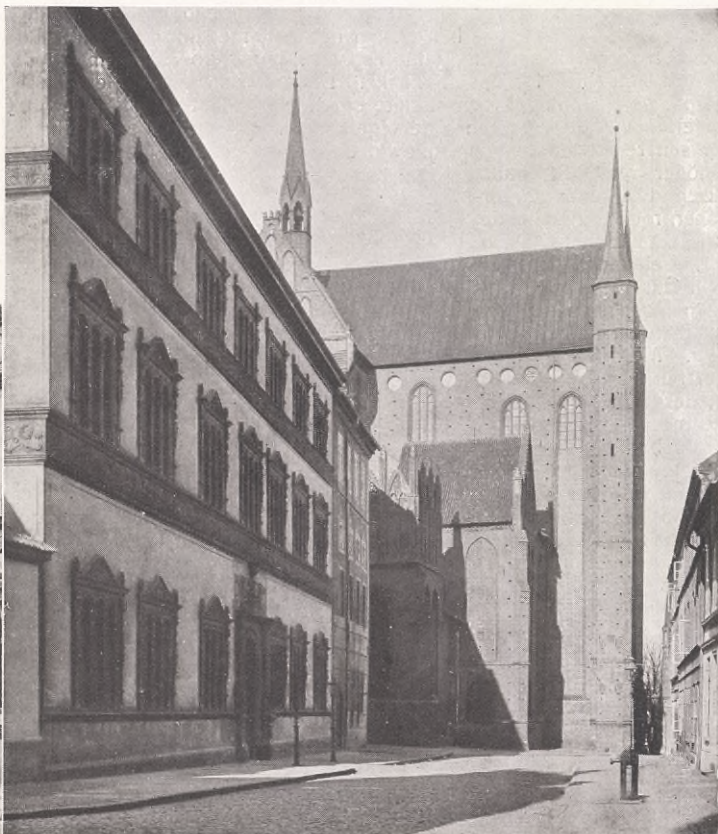

Efter fotografier.

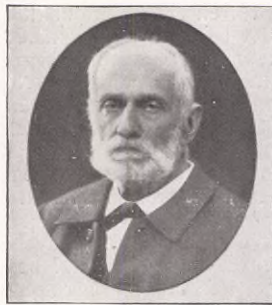
Efter fotografi. Kliché: Goës, Gbg.
S:T NICOLAI KYRKANS MÄRKLIGA GAVELRÖSTE å södra tvärskeppet med dess mängd av växelvis i tegel framställda figurer av Maria och Nicolaus under baldakiner.

i söder en 5 hörnad bastionsbefästning och mot landsidan några utanverk, av vilka de förnämsta voro "Sparbössan" och "Björnskansen". Under svenska tiden, som började 1632 eller rättare 1648, blev staden säte för svenska tribunalet, den högsta rättsinstans. Forts. å sid. 510.

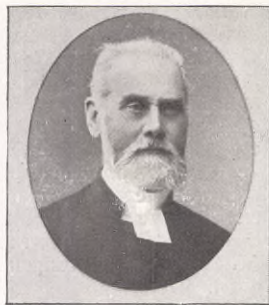

Kliché: Goës Bihyrrå & Klichéanstalt, Gbg.

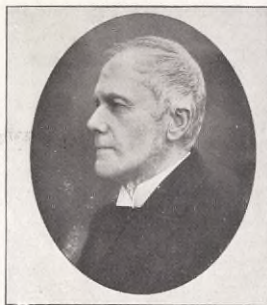
VECKANS PORTRÄTTGALLERI

J. F. BESKOW.
F. d. Provinställarkare. — Söderhamn. 90 år 10 maj.*

C. G. SANDAHL.
Kontr. prost Kyrkoherde. — Norrtälje. 75 år 30 april.*

R. MONTGOMERY-CEDERHIELM
Kammarherre Godsägare. — Segersjö. 70 år 8 maj.*

K. E. V. SÖDERHIELM.
Överste. — Stockholm. 50 år 7 maj.*

F. G. SANDSTRÖM.
F. d. Sjökapten. — Göteborg. 80 år 25 april.*

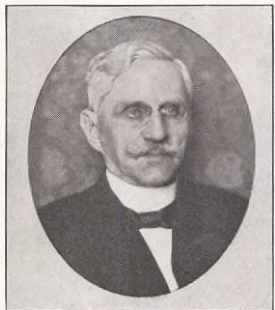
P. A. ZETHRÆUS.
F. d. Bankdirektör. — Göteborg. 75 år 9 maj.*

J. A. M. LENHARDTSON.
Tandläkare. — Stockholm. 69 år 7 maj.*

A. ANDERSSON.
Direktör. — Stockholm. 60 år 3 maj.*

E. T. MARKS VON WÜRTEMBERG.
Friherre. President. — Stockholm. — 60 år 11 maj.*

E. G. T. CARLSSON.
Justitieråd. — Stockholm. 60 år 10 maj.*

G. W. M. ROGSTADIUS.
Häradshövding. — Arvika. 55 år 11 maj.*

A. G. HERNBLOM.
Rådman. Krigsdomare. Stockholm. 50 år 12 maj.*

* Data här nedan samt å sid. 503.

Klode: Kem. A.-B. Bengt Sjöberg, Sölm.-Gbg.

FREDRIK BESKOW. Stud. 50, med. lic. 60, uppbördsläk. på fregatten Norrköping på färden t. Förenta Stat o. Vestindien 61—62, bat.-läk. v. Hälls. reg. 64—67, prov.-läk. i Söderh. distr. 67—91

CARL SANDAHL. Stud. 68, prästv. 72, past.-ex. 83, kyrkoll. i Frösunda 84, i Norrtälje 91, kontr.-prost i Sjuhundra kontr. 10, Inspekt. f. elem. skolan f. II sdn 12, f. allm lärov 96—05, styr.-ordf. i Samskolan sdn 06.

ROBERT MONTGOMERY-CEDERHIELM. Stud. 69, jur. utr. kand. 75, e. o. not. i Svea hovr. o. aman. i Civildep. s. å, v. häradshöv. 78. Inneh. av Segersjö fideikom. Nämndeman i Södra Rostags tingslag 84—87, i Askers här. sdn 90. Ord. i komm.-st. sdn 88, landstingsman i Stockh. I. 82—86, i Örebro I 94—09. Ord. i styr. f. Örebro l. folkhögsk. o. lantm.-sk. sdn 05, v. ord. i Hjelm. o. Qvism. sjöskänk.-bol. sdn 17. Led. av styr. f. Sv. Mosskulturforen. sdn 93, led. Örebro l. hushålln.-sällsk. förvaltn.-utsk. sdn s. å. Kammarherre 85.

ERIK SÖDERHIELM. Stud. 90, fil. kand. 93; uljtn v. Hälls reg. 89, ljttn 94, v. Gen.-staben 1900, major där 10, v. Svea livg. 12, övljtn v. Värml. I reg. 14, överste v. Intend.-kåren 15, chef f. Intend.-staben. Led. av Riksd. A. K. sdn 18. Eg. i ångv. neds bruk i i-ålv. l.

FRANS SANDSTRÖM. Efter avl. styr.-ex. o. praktik samt sjökapt.-ex. förde han segelfartyg på långfärd t. 74, då han övert. t. ångbåtsflotan o. som befälh. förde ett flertal större ångare, senast där. ångf. a.-b. Göteborg-Manchesters förste ångare "Heige" t. 06, då han bildade rederi a.-b. Bore.

AUGUST ZETHRÆUS. Stud.-ex. 65, elev. v. hand.-inst. i Frankfurt a/M 66—67, anst. å köpmans- o. bankkontor 67—74, köpman i Göteborg 74—78; verkst. direktör i a.-b. Göteborgs Köpmansbank 78, led. av dess s. yr. 79; ingick i styr. f. Skånes ensk. banks avd.-kontor i Göteborg 04, då Köpmansbanken uppgick i Skånebanken, styr.-ordf. 08 o. verkst. dir. t. o. m. 07. Sedan 10, då Skånebanken förenades med Skand. kred.-a.-b., styr.-led. i sistn. bank.

ALBIN LENHARDTSON. Tandläk.-ex. 83, prakt. 84. Lär v. Polikliniken f. tandsjukd. o. examinator 92—94. Folkbildn.-förb. föreläsare i munhygien fr. 04, förestånd. f. a.-b. Separatorer tandklin. fr. s. å. En av stift. av Odontolog. sällsk. i Stockh. 01. Har inlagt utomordentligt stor förtjänst såsom banbrytare i vårt land f. munhygiene tillämpande, har med kraft o. stor framgång genomfört öppn. av Stockh. stads folkskole-tand-klinik 07, den första grundten till den alltiämt utvecklade verksamheten t. fromma för barnens tandvård. Tjänstgj. som ledare o. förestånd. f. klinik. 07—17. Sekr. i k. komm. f. utredn. o. föslag t. vård av skolungd. tänder 13. Den härvid utarb. utredningen har tillf. L. namn såsom "skåparen av den svenska skoltandvården". Grund. Nationalförb. f. munhyg. befrämj. 10; Led. av svenska, norska, finska, tyska, eng. Tandläk. sällsk. samt hed.-led. av Dansk Tandlägeforen. Led. av styr. f. Sv. tandläk.-förb. 11—16 under två år red. f. dess tidskr. Ord. i hygieniskt sdn 07, på sin tid ord. i undervisn.-komm., tillsatt av förb., lörb. repres. v. utl. möten. Uppfinnare av Stomatolpreparaten 95, deläg. i Stomatolfabriken Styr. led. i Stockh. mjölkförsäljn. a.-b., Eskilstuna separator.

ARON ANDERSSON. Efter avl. stud. ex. fil. kand. 86, hist studier i Stockh. 86—91. Affärsman i Göteborg 92—04. En av grund. av Sv. a.-b. Gasakkumulator 04, dess dir. 04—12; verkst. dir. i Sv. emis-lions a.-b. sdn 15. Led. av styrelsen i Sv. tändst. a.-b., Transmarina komp., Göteborg ångbageri o. ångkvarns a.-b.

ERIK MARKS VON WÜRTEMBERG. Stu. 78, fil. kand. 80, jur. utr. kand. 85, e. o. not. i Svea hovr. s. å, v. hvd 87, fiskal i nämnda hovr. 91, ass. 94, led. av Lagbyrå 96—01, rev.-sekr. 98, häradshöv. i S. Åbo o. Bjäre doms. 1900, justitieråd 03 konsult. statsråd 05—06, ånyo just.-råd. 06—13, tf. president i Svea hovr. 20. Jur. hed.-dr. i Uppsala 07. Led. av rentebeskomm. 13, svensk deleg. i Paris under fredskonf. 19. Led. el. ordf. i ett flertal k. komm. Led. av Musik. akad., dess preses 20; ordf. i Folk-konstförb. sdn 14. Biografi o. heisd.-portr. årg. XIV: 1.

Fort. fr. sid. 508.

sen i de svenska Östersjöprovinserna, där bl. a. de berömda juristerna Mevius och Quistorp verkade. Detta och nederlagsfriheten frammanade ett nytt upp-
sving, men de ständiga krigen förstörde alltsammans och från omkring 8,000 invånare 1480 hade folk-
stocken sjunkit ned till 6,000 vid 1700-talets slut. Genom fördraget i Malmö den 20/6 1803 förpantades staden till Mecklenburg och ett hundra år därefter
eiler den 20/6 1903 avstod Sverige från sin inlösnings-
rätt och avträdde Wismar.

Wismar bestod ursprungligen av tvenne socknar: S:t Marien och S:t Nikolai. Den senare låg i norr, på den södra höjden utbredd sig S:t Marien med det stora torget i mitten. Stadsplanen var särdeles regelmässig med de tvenne från norr till söder löpande huvudgatorna och som helhet erbjuder Wismar en mycket vacker stadsbild där den reser sig mot Östersjön med sina röda tegelommar och försvarstorn i baltisk gotik. Dessa och de konstnärliga renässansfasaderna gör den till en på arkitektoniska minnesmärken ovanligt rik stad, en av de intressantaste i Mecklenburg. Tegelkyrkorna har ett ovanligt högt och pittoreskt läge, deras murmassor höja sig över borgarhusen och bestämma stadssilhuetten. Dessa stora tegeljättar äro utmärkande för borgardömetets förmåga att kunna offra och bygga i kolossala proportioner. Något klumpiga stå de där med breda västfronter som för att taga emot stormarna från Östersjön och att visa, att detta lilla samhälle på 8,000 själar mäktade uppföra tre sådana resar. Förebilden för dem alla är Lübecks Marienkirche, men oftast verka de mäktigare till det inre genom de höga mittskeppen. Högre än de andra resa sig dock på höjden S:t Georg och S:t Marien.

Den 3-skeppiga S:t Georg bjuder det starkaste intrycket med sitt 34,1 m. höga mittskepp. Huvudsakligen uppbyggt under slutet av 1300- och början av 1400-talen, intresserar den i synnerhet genom sitt stora, till omkring 1430 daterade altarskåp, vars mittscen visar jungfru Marias kröning. I de 1867—88 avtäckta väggmålningarna intager kyrkans skyddshelgon, som sig bör, en framträdande plats, men varken dessa eller den i det forna Wollenweberkapellet uppställda S:t Georgstatyn är av högre kvalitet. I Marienkirche, vars kor vigdes 1353, finnas många inventarier från svenska tiden. En ljusarm är skänkt av den 1641 avlidne guvernören Johan Lilliesparre, ett rikt skulpterat epitafium är upphängt över vicepresidenten i svenska tribunalen David Mevius, d. 1670. I södra korsarmen inhägnas ännu gravplatsen över den 1652 döde guvernören Erik Hansson Ulfsparré av ett galleri i järnsmede, men själva gravmonumentet är förstört. Ståtligast är dock gravkapellet över den tappre krigaren Helmuth Wrangel, d. 1647. Han försvarade Glogau 1642, spelade herre i Holstein under åren 1644 och 1645, strövade långt uppåt Jylland samt belägrade Rendsburg ända tills fredsslutet vid Brömsebro. Näst därefter utnämndes han till generalmajor av kavalleriet. Vid Plau där han kastat sig in i det vildaste handgemänget, sårades han svårt den 12 augusti och avled några dagar därefter, den 15 augusti 1647. Gravmonumentet som uppfördes av Carl Gustaf Wrangel, består av ett högt podium av koppar, på vilket vila tvenne figurer i trä, möjligen skulpterade av bildhuggaren Christian Möller. Sarkofagen rymmer tvenne kistor, vilka innesluta W., hans andra hustru Magdalena von Buchwald samt riksgreven O. F. von Brümmer. På väggen är upphängt Wrangels epitafium och rustning.

Nikolai är den tredje stora katedralkyrkan i Wismar med ett 36,7 m. högt mittskepp, ett av de högsta i Tyskland. Dess byggnadstid infaller på 1400-talet. Interiören har en del 1881 "restaurerade" väggmålningar, men utom de ståtliga rymdförhållandena

har den icke mycket att bjuda på. Det Örnstedtska epitafiet från 1682 kan dock vara värt att anteckna. Södra tvärskeppets gavelröste hör till en av de allra märkligaste företeelserna i hela det lågtyska tegelområdet. Ordnade i tvenne register, mellan klöverbladsbågar äro uppställda Mariastatyetter, omväxlande med Nikolausfigurer; samtliga krönta av baldakiner. Däröver synas masker, omväxlande med djurfigurer och ett vackert rundfönster, flankerat av tvenne figurgrupper med Marior och biskopar. Nästan hela gaveln med dess tegelfigurer är glaserad i grönt och får, allt efter belysningen, de allra vackraste färgskiftningar. Dessa formstenar återfinnas även i tvärskeppsgaveln i S:t Georg; maskerna omväxla här med drakar och lejon. Det är troligt att denna rika gavelornering är utgången från Wismar; spår av den återfinnes dock vid en och annan närliggande kyrka, t. ex. i Rostock. Vem mästaren har varit är obekant, vi veta dock att Nikolais södra sidoskepp uppfördes 1437 av murmästaren Hermann von Münster, vilken 1442—1449 även var verksam vid nybyggnaden på S:t Georg. Det är svårt att lägga på minnet, att dessa byggnadsföretag i Wismar under 1400-talets förra hälft voro betydligt omfångsrikare än de som vid samma tidpunkt gingo av stapeln i det märkliga Lübeck.

Men även den i Mecklenburg så ståtligt representerade renässansen har i Wismar avsat ett märkligt spår i det av de mecklenburgska härtigarna byggda Fürstenhof. Denna praktfulla byggnad i italiensk ungerenässans uppfördes till sitt huvudparti 1552—54; arkitekt var möjligen Erhard Altdorfer. Med sin nobla silhuett, goda form och praktiga terrakottadekorering gör Fürstenhof en mäktig verkan. Fürstenhof blev dåligt restaurerad 1877—78. Till S:t Annen-Museum i Lübeck har kommit tvenne dekorativa petaler av oglaserat tegel från detta palats. Troligen äro de från lybeckaren mästare Statius von Dürens verkstad. Genom hans terrakottaplattor infördes renässansformerna i de andra östersjöstädernas tegelbyggnader och ännu kunna vi se hans med medaljongporträtt ornerade plattor, ordnade i vågräta friser, smycka gavlarna i Stralsunds och Rostocks gamla byggnader. För oss har denne Statius van Düren sitt stora intresse därför att han troligen var son till den från Lundadomen och Stockholms Storkyrka bekante Adam van Düren.

Även andra renässansbyggnader har Wismar att uppvisa. Den från Utrecht till Mecklenburg komne byggmästaren Philipp Brandin byggde 1569—71 ett patricierhus med vacker gavel och sandstensportaler för borgmästaren Heinrich Schabbel (numera Kochsche Brauerei) och på torget uppförde han den 1576 påbörjade, men först 1602 fullbordade, paviljongade vattenkonsten. Andra byggnader ha åtminstone en rikt dekorerad gavel från renässansen eller gotiken såsom Alte Schule med dess väl avvägda proportioner, uppförd omkring 1400 och nu inhysande stadens museum, ärkediakonatet, där historikern Dietrich Schröder haft sin bostad samt den lilla, omkr. 1360 vid torget uppförda byggnaden Alten Schweden. Från svenska tiden erinra utom befästningarna de tvenne kanonerna från 1688 utanför högvakten samt Tyghuset. Det senares i kvader uppförda portal krönes av en gavel, smydd med Carl XII:s namnskiffer.

Till skillnad mot i flera andra nordtyska städer, där man om den svenska tiden icke vet mer än att det fanns en kung som hette Gustaf Adolf eller Carl som krigade mycket, och där den dagliga konkurrensen och kampen för brödet för länge sedan dödadt all sentimentalitet, äro svenskarna i det lilla fredliga, idylliska och sevärda Wismar bevarade i, om ej tacksam, så åtminstone vänlig hägkomst. Och den framgången kan ju vara värd att anteckna.

Forts. fr. sid. 506.

själ. Och de båda bröderna tillbragte aftonen och en stor del av natten under tystnad.

Följande morgon övertalade munken sin bror att vara honom följaktig på vallfärden till de heliga orterna, och efter några dagars förberedelser och sedan ser Arnolfo anlagt en kåpa med pilgrimsmärke lämnade de Florens.

Men den dag, då de landstego i det Heliga Landet, sade Antonio:

— Käre broder, du vet, att den fara eller olycka som hotar oss på avstånd, ter sig hundrafalt fruktansvärdare än då vi befinna oss mitt upp i dess bränningar. Du har stirrat dig blind på döden, den oundvikliga, och tanken därpå har så fyllt din själ, att du varken förmått njuta det världsliga goda, ej heller har du haft några tankar övriga för de himmelska ting. Nu har jag genom ett fromt bedrägeri redan fört dig på andra sidan om den gräns, du så mycket fruktat att överskrida. Denna världens ävlan, dess lycka, oro och smärta har redan sin gång dig fört utan. Ty hör vad jag har gjort! Innan vi stego ombord på det fartyg, som fört oss hit, sände jag hemligen ett bud till dina söner och din hustru och till rådet i Florens uppgivande att du under färden drabbats av påsten och avlidit. Vidare lät jag hälsa, att de icke borde söka din grav, som måst skyndsamt tillredas, utan att de i någon av stadens kyrkor borde uppsätta ett värdigt epitafium, som kunde minna om ditt namn och din gärning. Så är du, käre broder, sedan ett halvt år tillbaka utstruken ur de levandes tal. Sedan ett halft år tillbaka bär monna Gherarda änkedok, och den Heliga Jungfrun tröste henne! Sedan ett halft år tillbaka styra och ställa dina söner och dina mågar om ditt hus. Fri från jordiska omsorger kan du nu ägna en kort och flyktig tid till förberedelser för en evig och bestående.

Då ser Arnolfo hörde detta, utropade han:

— Olycklige, vad har du gjort? Du har försänkt monna Gherarda i den djupaste förtvivlan och jag fruktar, att hon redan är död! Du har avskurit bandet, som sammanhöll min släkts medlemmar och sålunda berett mitt huses undergång! Likväl kan jag icke vredgas på dig, ty jag vet att din enfald är lika stor som din fromhet. Men lät oss nu ofördröjligen återvända till Florens för att rädda vad som räddas kan och gottgöra, vad du, vettvilling, förbrutit.

Och utan att lyssna till den bedrövade munkens invändningar, förde han honom ombord på ett fartyg, som kort därefter avseglade till Italien.

Nu begav det sig, att då de båda bröderna landstigit i Pisa och om aftonen inträdde i ett värdhus där i staden, bänkade dem värden sida vid sida med tvåanne florentinare. Och var den ene av dem ingen annan än den förnåmte och gode man, med vilken munken en gång samtalat. Den andre åter var en florentinsk kyrkoherde. Men messer Arnolfo, som satt nedhukad och väl svept i sin kåpa förblev för dem båda okänd. Han tillviskade nu sin bror en befallning att leda samtalet in på messer Arnolfo Gambalunga och så skedde, varvid den förnåmte florentinaren yttrade:

— Om Arnolfo Gambalunga kan man säga, att han dog i rätan tid. Hans forna duglighet och märkliga lycka vill ingen förneka, men den slösaktige gamle narren var redan i full färd med att skingra sina rikedomar, då döden gjorde hans arvingar en utomordentlig tjänst. Och vad mera är: denne skrytsamme och högfärdige uppkomling hade till den grad förtörnat rådet, att man redan var betänkt på att förfoga honom ur staden och konfiskera hans hus. Nu sitta hans arvingar i trygghet och affärerna börja redan uppblomma under sönernas och mågarnas insiktsfulla ledning.

Härtill fogade kyrkoherden följande ord:

— Lycklig må han prisas, som dog just under en vallfärd! Därigenom har han måhända räddat sin själ från fördömmelsen. Eljest var han en man, som alltför mycket hängde fast vid detta livets goda för att kunna räkna på någon barmhärtighet hinsidan graven.

Nu lät den olycklige Arnolfo sin bror fråga, huruvida arvingarna visat någon sorg vid dödsbudet. Florentinaren svarade:

— Aldrig har väl en far och make begråtits med uppriktigare och bittrare smärta! Under ett helt år har hans hus stått stängt och liksom utdött och de svarta bonaderna, som höljt dess murar ha burit vittnesbörd om sorgen därinnanför. Och än märkligare! Fest sorgeåret redan är förbi, har monna Gherarda alltjämt förblivit lika otröstlig och icke ens hennes ivrigaste beundrare har vågat nalkas hennes vackra och ännu unga person.

Då ser Arnolfo hörde detta, tog han sin bror avsidet och sade:

— Vad dessa båda narrar först yttrade, väger fjäderlätt i jämförelse med deras sista ord. Skynda, käre broder, skynda till Florens och förbered de mina på min snara återkomst. Ty utan denna förberedelse och om jag plötsligt stode mitt ibland dem, fruktar jag att monna Gherarda skulle dö av glädje.

Han avfärdade sin bror och tillbragte ett dygn under tacksägelse och i glad förväntan. Men då munken åter stod inför honom, skrämdes hans så av hans sorgsna utseende att han utropade:

— Antonio, vad har hänt? Vad har du sett? Vad har du hört?

Munken svarade:

— Jag fann din familj försänkt i den djupaste sorg. Och då de blevo mig varse, upphävde de höga rop av smärta och omfamnade mig gråtande.

— Nog! Nog! ropade då Arnolfo. Vare denna dag den sista i sorg och den första i glädje. Till Florens!

Men Antonio höll honom tillbaka, sägande:

Gör dig ingen brådska utan lyssna! Då dina söner och mågar fingo veta, att du är i livet och ej långt från Florens, byttes deras djupa sorg i den allra största bestörtning. Med förlägna och oroliga blickar betraktade de än varandra, än budbäraren och slutligen yttrade din äldste son: — Hälsa vår far, att hans återkomst, ehuru väl kär för våra hjärtan, skulle bringa hela vårt hus på fall. Goda förbindelser, som vi lyckats knyta, skulle åter brytas och det välstånd, som börjat spira under vår insiktsfulla ledning, skulle äventyras. Bed vår käre far, att han måtte hysa barmhärtighet med sina barn och med sitt hus och med vårt namns heder och anseende.

Messer Arnolfo begrundade under tystnad dessa ord. Slutligen sade han: — Och monna Gherarda?

Munken svarade: — Monna Gherarda sänder dig denna hälsning: Ett år och därutöver har jag varit otröstlig, men må Arnolfo veta, att jag varit det endast därför, att ingen vågat trösta mig. Så stor kärlek och trohet visade jag min make, att ingen trott sig kunna ersätta honom i min tillgivenhet. Nu äntligen har jag fått hopp om ett gott och för min ålder passande gifte, och hans återkomst skulle störta mig i den allra djupaste bedrövelse.

Till denna hälsning lyssnade messer Arnolfo med slutna ögon och stumma läppar och den dagen yttrades intet mer. Men följande morgon steg han tidigt upp och sedan han väckt sin bror, sade han:

— Om det i klostret vid Montelupo, vår födelsestad, finnes ett rum för en okänd man, som redan lämnat detta jordelivet bakom sig, så ledsaga mig dit.

Och de båda bröderna fattade åter sina stavar och vandrade till klostret vid Montelupo, deras födelsestad. Här ägnade de den korta och flyktiga tid, som ännu återstod dem, till förberedelser för en bestående och evig.

Överst: DEN NYA PREUSSISKA MINISTÄREN. Fr. v. sittande: Am Zehnhoff (justitieminister), Stegerwald (ministerpresident och välfärdsminister), Fischbeck (handelsminister). Stående: Professor Becker (undervisnings-), Saemisch (finans), Dominicus (inrikes-), Warmbold (jordbruksminister).

Mellerst: D:R SIMONS, Tysklands utrikesminister som införde allierade för sitt lands talan i dessa dagar av ödesdigra avgöranden.

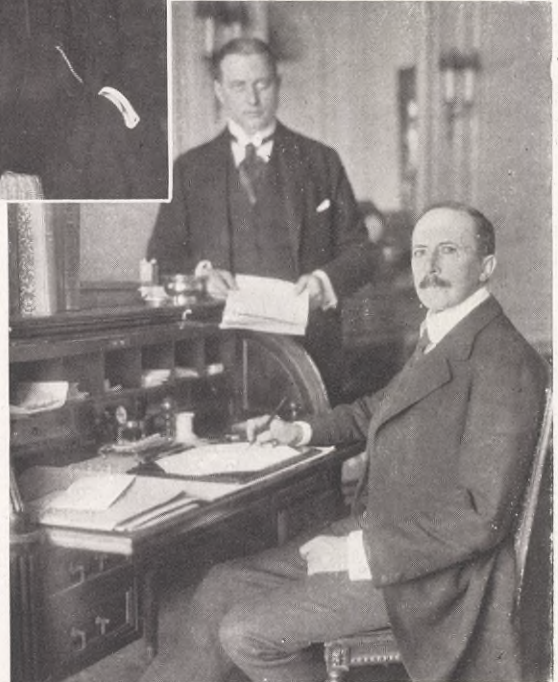
Nederst: NATIONERNAS FÖRBUNDS FINANSKOMMISSION FÖR ÖSTERRIKE, varöfver H. 8 D. n:o 15 och 29 lämnat redogörelse. Fr. v. sittande: Drummond Fraser (England), Glückstadt (ordförande, Danmark), Avenol (Frankrike), stående: Schueller, Riis Hansen, F.schbrauer. Sthyr.

Till bild å sid. 504.

H. 8. D. återgiver härmed några högeligen intressanta och på grund av en där nyligen hållen missionskonferens aktuella oilder från det på Syd-Indiens ostkust liggande gamla Tranquebar, förr i världen en dansk handelskoloni. Om dess rikedom och ståt på den tiden vittna ännu ruiner av förvaltningsbyggnader och stora bungalows, vars rymlighet visa att man levde "på stor fot". Kvar i sin glans står egentligen endast Dansborg, fästningen som med sina kanoner skulle hålla eventuella inkräktare på avstånd.

I slutet av februari månad detta år rådde mera än vanlig rörelse i den annars döda lilla staden. Svenska kyrkans mission bland tamulerna, som i ö. l. an räkna just Tranquebar såsom sin historiska utgångspunkt, samlades till årskonferens här. Denna konferens var mera än vanligt betydelsefull därför att den svenska hemkyrka och dess missionsstyrelse hade sänt en delegation att överägga med missionärerna om viktiga frågor, som stodo i samband med arbetet. De delegerade voro Skarstiftets biskop H. J. Danell, professor K. B. Westman, Uppsala och missionsdirektör G. Bruncin.

Den nationernas förbunds finanskommission som fått det österrikiska finansproblemet om hand var den 23 april samlad till konferens i Wien. Vid densamma framhölls av statsrådet Glückstadt att kommissionens medlemmar i högre grad än vid sin an-

komst voro övertygade om den absoluta nödvändigheten för Österrike att erhålla utländsk hjälp för sin rekonstruktion samt att denna hjälpaktion med det allra snaraste måtte genomföras för att rädda österrikiska nationen från fullständig undergång. För närmare iakttagelse i frågan hänvisa vi till art. i nrs 15 och 17.

INNEHÅLL: Intendenten dr N. E. Hammarstedt (biografi och helsidesporträtt). — Teaterbilder. — Svenska kyrkans missionsmöte i Indien. — Inoch utrikesbilder till dagskrönikan. — Veckans porträttgalleri. — "Den grymma fienden". Novell av Hjalmar Bergman.

Efter fotografier.

Kilbåt: Kem. A. N. Benot Silfversparre, Sthlm—Gbg.

Eftertryck av text eller illustrationer i HVAR 8 DAG utan angivande av källan förbjudes vid laga påföljd. För berättelser och historietter gäller ovidrorligt förbud.

F. A. B. HVAR 8 DAGS TRYCKERI, GÖTEBORG.